

Niet in de hoge hemel. Hoe God ter sprake brengen. **G. Caers en P. Verstraeten**

1 Samenvatting van de tekst

Geloof *in God* werd vervangen door geloof in de mens. Velen hebben hun kinderlijk Godsgeloof overboord gegooid.

Een heilvol proces kan het zijn die God achter zich te laten en op zoek te gaan naar het mysterie van wie Hij is. Daarbij kunnen we aanleunen bij onze joods-christelijke traditie. We laten ons daarbij leiden door Roger Burggraeve en zijn leermeester Emmanuel Levinas(1906-1995).

De letterlijke tekst van de Bijbel dienen we te *interpreteren*. Gods woord is tot ons gekomen met woorden van mensen waarin we telkens weer nieuwe betekenissen ontdekken. *God staat altijd in de steigers*. De Bijbel is door de eeuwen heen het verhaal van mensen in wisselende culturen en tijden, op zoek naar hun God. Soms ervaren ze hem als *almachtig* (ze moeten zich staande houden in levensbedreigende culturen) *én betrokken*. God wordt soms heel menselijk voorgesteld: Hij wil zich vergewissen van de situatie in Sodom en Gomorra. Abraham gaat in discussie met Hem en zal *twisten met God*. In het boek Job is dat in verband met het lijden: Job zou zijn zwaar lijden verdiend hebben. Maar dat klopt niet! Door zich te keren tegen God, richt Job zich tot God en wordt de mens een echte partner in het Verbond met God. *Rechtvaardigheid én barmhartigheid* bij God zijn de twee polen die elkaar in evenwicht houden. Het verhaal van Jona is er een illustratie van. Je kan a.h.w. spreken van God als Vader en God als Moeder (de essentie van wie Hij is: een baarmoeder van mededogen). Gaan we op zoek naar *het verhaal van de Naam* voor God, dan komen we bij Mozes terecht, bij de brandende braamstruik nabij de Horebberg: "Ik ben die Ik ben". Ik laat je niet los (bescherming), maar je dient je opdracht als mens op te nemen. De Godsnaam kan je nooit loskoppelen van wat je te doen staat. Met de komst van *Jezus wordt het Godsbeeld binnenstebuiten gekeerd*. Met Hem is het Godsrijk op handen. Een Rijk waar God heerst: niet vanuit macht, maar dienend en helend, zich met de mens verbindend. Hij is de zelfontleding van God. In Jezus blijkt Hij een tedere, raakbare God te zijn: een God van mededogen, de mens nabij, vooral de meest kwetsbare. God is niet iemand die de mens klein houdt, maar die hem tot vrij en verantwoordelijk wezen maakt die zich moet laten raken door de ander. Daarmee wordt het (joodse religieuze) systeem (van wetten en voorschriften) *opengebroken*. Iedereen die in nood is wordt mijn naaste (cf. parabel van de barmhartige Samaritaan) en daarmee wordt ook de opdeling tussen reinheid-onreinheid doorbroken. Dat Jezus de liefde centraal stelt is het humanisme van God (Phil Bosmans). Allen zijn wij geroepen om dat gestalte te geven. *Geloof is dan ook bevrijding*. Dat ervaren de eerste twee dienaren in de parabel van de talenten: ze krijgen vertrouwen om wat er te doen staat. De derde dienaar weet God als iemand die oordeelt, angst inboezemt en schrik aanjaagt. De keuze tussen die twee godsbeelden is fundamenteel. Alleen als we deelgenoot worden aan Gods 'heer'-lijkheid en vanuit dat vertrouwen leven, is religie mensverheffend en authentiek en maakt ze ons dienend en solidair met de meest kwetsbaren.

→**Lees nu eerst het 'Besluit' van de tekst.**

Het is dus *hoog tijd voor een andere God*.

2 Methodische suggesties voor de bijeenkomst : zie de vragen.

De commentaren onder punt 3 zijn een hulp voor de gespreksleider/ster.

3 Korte commentaren bij enkele O.T.-Bijbelpassages

3.1 Gen. 18,16-33: Sodom en Gomorra

In Genesis wordt beschreven hoe beide steden door God werden verwoest in een regen van zwavel en vuur vanwege de morele verdorvenheid van de inwoners. Aartsvader Abraham pleitte bij God vergeefs voor het behoud van de steden. Hij suggereerde dat er misschien een paar rechtvaardigen in de steden waren. De enige rechtvaardigen waren echter Abrahams neef Lot met zijn gezin.

Abraham heeft belangrijk bezoek. God en twee engelen, helpers van God, zijn bij hem op bezoek. Dat God, als mens bij mensen op bezoek komt gebeurt heel weinig in de Bijbel. Engelen zie je wel iets vaker in de Bijbel, maar God spreekt vaker tegen mensen.

Nu is Hij bij Abraham op bezoek. En er staat in de Bijbel dat ze er uitzagen als drie gewone mannen. En God heeft net beloofd dat Abraham en Sara over een jaar een kindje zullen hebben. Ik denk dat Abraham helemaal onderste boven is van geluk. Het zal eindelijk gaan gebeuren!

Nadat ze hier met elkaar over hebben gepraat gaan God en de engelen weer weg, en Hij stuurt zijn engelen naar Sodom en Gomorra, zelf blijft Hij nog bij Abraham. En ik kan me zo voorstellen dat Abraham aan God vraagt: "Wat gaan die twee mannen, uw engelen bij Sodom en Gomorra doen?"

"Abraham, Sodom en Gomorra zijn twee steden waar vreselijke dingen gebeuren. Ze doen wat ze zelf willen, zorgen niet goed voor elkaar, maken misbruik van elkaar en weten niet eens meer wie ik ben. Alleen jouw neef Lot waarschijnlijk, maar mijn engelen gaan dus nu naar de stad, om er eens te kijken en te kijken wie er nog in mij geloofd. Mijn plan is eigenlijk dat Ik Sodom en Gomorra zal verwoesten, want ik weet en heb gezien dat er heel veel verkeerd gebeurt."

Abraham heeft alles aangehoord, en hoewel hij het heel erg vindt dat Sodom en Gomorra verkeerde dingen doen, wil hij ergens de stad ook sparen, en al die mensen. "God, de engelen zijn er nu heen. Stel nu, dat ze nog 50 mensen vinden die in u geloven en die niet meedoen met al die slechte dingen? Zult u dan alles en iedereen verwoesten, ook die 50 mensen? Denk dan toch aan die 50 mensen!"

"Als er nog 50 mensen zijn die in mij geloven, dan zal ik de stad sparen. Beloofd." ... "God, wordt niet boos.. maar misschien zijn het er maar 30." ... "Zelfs als het er maar 10 zijn, zal ik de stad laten bestaan."

Dan is Abraham klaar met vragen. Ik denk dat hij heeft gedacht, 10 mensen in z'n stad, dat moet toch wel lukken? Er zullen toch wel 10 mensen zijn die van God houden?

3.2 Het boek Job (zie Thomas-site)

Uit de Thomas-site: Job revolteert niet alleen tegen zijn lijden. Meer nog, en hier gaat het boek klaarblijkelijk over, hij weigert zich neer te leggen bij de verklaringen die Elifaz, Bildad en Sofar (de drie vrienden) voor zijn lijden geven. Tegen de verwijzing naar de menselijke contingentie (verschillende omstandigheden die zich kunnen voordoen en die niet noodzakelijk zo zijn) voert hij aan dat het God zelf is die hem heeft willen treffen:

"De pijlen van de Ontzagwekkende steken in mij, mijn geest wordt door hun gif vergiftigd. Voor mij staat de slagorde van Gods verschrikkingen" (Job 6,4).

Voorts beklemtoont Job onophoudelijk de oprechtheid van zijn levenswandel. Job schreeuwt het dan ook uit: *"Ik ben rechtschapen!" (Job 9,21).*

Geheel anders dat zijn vrienden legt hij de schuld van zijn lijden juist bij God. Dit komt zeer uitdrukkelijk tot uiting in Jobs lange monoloog (Job 29-31) die de drie gespreksrondes afsluit:

*Het laatst van al zal ik jullie gelijk erkennen,
tot aan mijn dood houd ik mijn onschuld staande.
Ik blijf bij mijn rechtschapenheid, tot het einde toe,
over mijn leven heb ik mijzelf niets te verwijten (Job 27,5-6).*

*Ik roep u om hulp, maar u antwoordt niet;
ik sta voor u, maar u wilt mij niet zien.*

*U bent wreed tegen mij geworden,
met al uw kracht hebt u zich tegen mij gekeerd (Job 30,20-21)*

Met andere woorden, na 31 hoofdstukken is Jobs vraag nog steeds niet opgelost. Daardoor maakt alleen al de vorm van het boek het probleem, of beter het enigma, van het lijden duidelijk. Doorheen de zeer lange beschouwingen van de vrienden - drie gespreksrondes -, en de al even lange weerleggingen ervan door Job, toont de auteur aan dat er eigenlijk geen sluitend antwoord is op het probleem van het menselijke lijden. Aan de discussie over het lijden komt nooit een eind. In dergelijke discussie is het gangbaar dat sommige partijen de hoop op consensus opgeven, juist omdat er toch geen eind aan dergelijke debatten komt. Zo ook in het boek Job. De derde gespreksronde is dan ook van een heel andere aard dan de eerste twee. Bildads toespraak is zeer kort en Sofar neemt zelfs het woord niet meer. Alleen Job blijft doordrammen. Hij is dan ook betrokken partij bij uitstek. Hij kan en wil zich niet neerleggen bij zijn situatie. Aan het einde van zijn afsluitende monoloog legt hij de bal nogmaals in Gods kamp en daagt hij God uit zich te verantwoorden:

O, wilde er maar iemand luisteren!

Ik sta in voor wat ik heb gezegd.

*Laat nu de Ontzagwekkende antwoord geven
laat mijn tegenstander zijn klacht boekstaven! (Job 31,35).*

3.3 Het boek Job (zie Thomas-site)

Het boek Jona is het vijfde boek van de verzameling van de zogeheten Twaalf Profeten. Veelal wordt aangenomen dat het boek Jona dateert uit de vijfde-derde eeuw v. Christus. Het boek Jona is een kort profetenverhaal in proza met daarin opgenomen een poëtisch gebed in de vorm van een psalm.

Het centrale thema van het boek is Gods onbepaalde macht en zijn grote barmhartigheid, die zich zelfs uitstrekt tot andere volken dan alleen het volk Israël. In contrast daarmee staat de kleinzieligheid van Jona. De bedoeling van het boek kan geweest zijn de hoorders te bemoedigen door het voorbeeld van Ninevé: als God zelfs deze heidense stad genadig was, hoeveel te meer dan zijn eigen volk.

In het boek Jona zijn twee delen te onderscheiden. In hoofdstuk 1 en 2 geeft Jona geen gehoor aan Gods bevel om tegen de heidense stad Ninevé te profeteren. Hij neemt de boot naar Tarsis. Als hij aan boord is van de boot, komt er een hevige storm en wordt Jona – op eigen vraag – van de boot gezet. Hij wordt gered doordat een grote vis hem opslokt. Vanuit de vis bidt hij tot God. In hoofdstuk 3 en 4 gaat Jona, na

het nieuwe bevel van God, wel naar Ninevé om de ondergang van de stad aan te kondigen. Hij wil de verwoesting gadeslaan, maar de inwoners komen tot inkeer en God spaart de stad. Wanneer Jona zijn teleurstelling daarover toont, wijst God hem terecht.

4 Suggesties voor een gebedsmoment *(Breng mee O.T.; DDW 10 of 17)*

Je kan - zo je het wenst-dit moment beginnen met een filmpje (6'10")

<https://www.youtube.com/watch?v=Urrjt9lo0k0> over de Barmhartigheid van God, gebracht door pastoor Andy Penne uit Daknam, maart 2017, met het verhaal van Wannes Raps uit 'Wij, heren van Sichem'.

4.1 Beluister/zing een lied (naar keuze, b.v.):

* **Z.J. 566 Hoe is uw naam (Zie CD DDW nr. 10, lied 16)**

* **Z.J. 581 Mijn God zijt Gij (Zie CD DDW 17, lied 3)**

4.2 Schriftlezing: (Nadat God spijt had gekregen en besloot Ninive niet te verdelgen volgt deze passage: Jona 4,1-11.

4.3 Psalm 113 ZO HOOG IS HIJ *(Hans Bouma, In de schaduw van de psalmen)*

Geen God zo verheven.
Geen God zo menslievend.

Armen gaan te gronde,
zakken weg in ellende —
wie ziet hen nog.

Hém vallen ze op.
Zó hoog is Hij.

Bewogen
buigt Hij zich neer,
legt Hij zijn hand op hen.

Met hemel en al hun God.

Machtig verheft Hij hen.
Zeer aanzienlijk mogen ze zijn.

Geen God zo verheven.
Geen God zo menslievend.

Als er één
moet tronen op een lofzang,
dan Hij

4.4 Afsluitend gebed *Jij bent het antwoord niet (Huub Oosterhuis, Bid om vrede, p. 32)*

Jij bent het antwoord niet
op onze vragen God
jij bent geen troost
als wij niet verder kunnen
en aan de grenzen raken
van ons bestaan,
jij bent geen toevlucht
voor onze onwetendheid
jij vult de gaten niet
jij bent geen weg
naar welk geluk dan ook
geen bron van welvaart,
jij bent geen wet

en geen beginsel God
je stelt geen eisen
en je weet niet alles
je bent niet blank
niet onbesproken
je bent een ander
zonder veel verweer,
je laat maar komen
en je laat maar leven
je bent niet hier
niet daar niet overal
je bent niet alles God
jij zegt zo weinig.

Aan- en opmerkingen aan guido.debonnet@skynet.be